

цього висловлювання і додаю від себе: якщо ми йдемо в майбутнє, то повинні не боятися знань, тим більше таких, що несуть у собі духовність. Адже від знань ще нікому на Землі не було шкоди.

Стаття із газети «День» за 20 серпня.

Сверстюк Є.

ПРО ХРИСТИЯНСЬКУ ЕТИКУ В ШКОЛІ

Конституційне положення про відокремлення Церкви від держави вже має понад 200 років. Нині посилаються на нього, вже не пам'ятаючи, як воно виникло. Справа в тому, що Французька революція 1789 року мала антифеодальний і антиклерикальний характер. Вона відокремлювала справи державні від церковних, щоб єпископи й кардинали керували Церквою, а не державою. Революція 1917 року в Росії також розривала тріумвірат “саомдержавіє, православіє, народность”. Держава й Церква мали існувати порізно. Большевики відкинули стару державу й Церкву, але в своє законодавство 1919 року Декретом записали відокремлення Церкви від держави й школи від Церкви. Оскільки право, мораль і релігію вони уневажнили, а державу абсолютизували, то держава, а особливо її каральні органи, топтала й мораль, і етику, й релігію, і священнослужителів, і їхніх захисників...

Ці неписані закони ввійшли в звичку чотирьох поколінь, і частокіл між школою й Церквою або між Церквами різних конфесій виростає в злих або заляканих очах. Сердитий директор марить про китайський мур, щоб діти не перелізли на церковне подвір'я. Сердитий піп відгороджується від дітей і від громади, гуртуючи коло себе сердиту прицерковну челядь...

А все це – “продукт епохи”. У нормальному світі не повинно так бути. В доброму світі вчитель ходить до Церкви і заохочує ходити дітей. І то не тільки тому, що з такими дітьми виникає близькість і спільна мова. Діти, чутливі до священного тексту, будуть чутливими й до художнього тексту. Дітям, які знають молитву, не треба ставити частоколів. Вони чують тихий голос і їм не треба, як у курсі посткомуністичної схоластики під назвою “етика”, пояснювати “відтворення самовизначення особистісного “Я” дитини в розмаїтості стосунків зі світом”. Вчитель скаже дитині просто: “Треба любити! Починай від дому, і тоді маєш

повну свободу вибору. Тільки не забувай, що “Я” – остання літера в абетці”. Вчитель або священник скаже: “Не свідчи неправдиво. Це заповідь така ж сувора, як і “не вбивай”.

У церкві дитина або юнак почує: “І гнів, і гординя, і помста, і навіть зневіра – це гріхи. Вони каламутять розум. Це - лінивство душі. Не треба мстити. Учїться прощати. Кожному відплатиться – і за добро, і за зло”.

Дуже важливо, де це сказано, коли і хто це сказав. За шкільною партою почути це важче, ніж у церкві. Ми запізналися через нашу інертність і байдужість на 15 років. Ми наздоганяємо потяг. Ми хочемо ліквідувати наслідки, і кожен вдає, що він не завдав шкоди тим юнакам у закритих зонах, яким у школі не казали: “Бог бачить усе. Нехай твоїм сторожем буде сумління, і не дай Боже, щоб сторожем твоїм був міліціонер”. Їм говорили про віну. Про Сталіна й Гітлера. Про закони фізики й хімії. Про заморські краї, про походження людини від мавпи... А от про те, що світ тримається на любові? Що головне – невидиме, а видиме і матеріальне – воно і є, і нема? Це минає, на завтра – тільки гірке похмілля. Пам'ять про добро буде тебе гріти й живити. А от спробуйте прожити день без брехні. А проживіть день із любов'ю – без гніву й осуду... Про такі речі їм ніхто не говорив – не було на те часу. Та й в ув'язненні не говорять. Зате дотримано совєтського принципу відокремлення від релігії і від Церкви. І це називається свободою сумління!

Насправді великий вплив на нашу школу, на освіту мають старі ветерани “ідеологічної боротьби”, які ретельно виконували рішення партії, а тепер живуть старими стереотипами і відстоюють їх, як пісню молодості. Атеїзм сидить у них назавжди. Матеріалізм у них так само природний, як у корови, яка цінує їстівне, любить стійло, зате, як написано в підручнику, “дає молоко і м'ясо”. В Східній Німеччині їх забезпечили пенсією і відпустили. В у нас вважається, що вчителювати може кожен.

Але чому діти в XXI столітті мають розплачуватися за інфантильність суспільства, яке їх годує поживою, що була поганою і зіпсутою ще в XX столітті? Адже крах комуністичної системи був передусім банкрутством людини, яка не хотіла захищати ті ідеали, що їх проголошувала сама, і примушувала до цього інших. Світ неправди й безбожності – погубельне болото. Комусь і в ньому може й тепло, але для молоді воно - отруйне. Про це треба говорити чесно й голосно, бо інакше не вийдемо на дорогу правди.

Щодо викладання у школі основ християнської етики, то треба, по-перше, з'ясувати сам предмет, який пропонують вивчати в школі. Дехто насторожується: чи це не те саме, що й “Основи православної культури” в Росії, яке у виконанні російських батюшок близьке до того, що в російській армії замінює політвиховання? Інші, американізовані ліберали, запитують, чи не буде тут насильства над вірними - юдеями чи мусульманами? Але найчастіше протестують ті, що невдоволено мимрять “проти”. Що ж, мовляв, виходить: чотири покоління йшли шляхом просвітництва, науки й прогресу, а тепер – знову назад?

Отже, основний опір творять навіть не комуністи, які тепер є православними комуністами, а той масив інертної бездуховності, який приймає обряд і атрибути, але тільки не етику максималізму – не заповіді й не ідеали. Вони хотіли б щось на зразок науки “про здорове й корисне”, якоїсь валеології, щось від пророкувань Глоби, якихось таємниць Сходу або екстрасенсів у поєднанні народною медициною. Цей рівень профанності навіть не назвеш поганством. Це - наївний матеріалізм, замішаний на забобонах, повір'ях і звичаях.

Ми живемо в часи занепаду філософської думки і великого занепаду релігійної культури. На мілинах особливо галасують люди напівосвічені. У них свої поняття про свободу, про релігію, про право і мораль. Ми мало думаємо про духовне здоров'я народу. Мало думаємо про джерела й про причини. Саме тому 15 років наша школа втрачає навіть той рівень, що мала. Бо тоді принаймні декларовано якісь правила, якісь цінності та ідеали.

Що лягло в основу європейської культури? Запитайте про це наших випускників середньої школи. Вони думають, що капітал... Мало хто скаже: Біблія, антична філософія, римське право. А фактично тип західної людини формувала християнська етика й суворі заповіді. Без цієї абетки нема культури. Хіба не на цьому тримається філософія, етика, естетика Канта? Без релігійного виховання, без біблійної основи в людини немає підґрунтя культури. Це відчули педагоги трьох західних областей України, де ще зберігалась релігійна традиція. Там вивчають основи християнської шкетики – без розпорядження згори, а за логікою здорового глузду і через чуття самозбереження.

Чи не буде тут насильства над дітьми іншої віри? Але ж вивчення релігії не є ідеологічною обробкою. Культурні люди вивчають навіть зовсім чужі релігії, не тільки споріднені, як християнство, юдаїзм, мусульманство. Релігія – це передумова культури й моралі. Без релігійної основи людина приречена на половинність і в освіті, й у культурі. Усі

поняття й символи закладено там. Ми схожі на міщанина Журдена, який не знав, що говорить прозою.

*Стаття з газети “Наша віра”
(№5 за 2005 рік)*

Кириленко С., Команєва О.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ “ЕТИКА ВІРИ”

Одним з гарантованих прав, контрольованих державою, є право на освіту. В незалежній Україні законодавчо обґрунтовано право вибору закладу освіти залежно від фінансових можливостей батьків, їх бачення майбутнього працевлаштування дитини та її здібностей. Зміст освіти, окрім обов'язкового, стандартизованого компоненту, який мають забезпечувати державні загальноосвітні школи, включає варіативний компонент за вибором. В ролі виховного предмету, що має навчати учнів правильної поведінки, з 1 вересня для 5-6 класів введено обов'язковий позарелігійний предмет “Етика”, більшу частину змісту якого займають правила світського етикету. З метою соціальної адаптації дітей та молоді, формування у них особистісної громадянської та світоглядної позиції, культури життя на основі духовно-моральних цінностей за дорученням Президента України №1-1/657 від 8.07.05 р. Міністерство освіти і науки України має розробити зміст факультативних навчальних курсів з етики віри та релігієзнавства. В межах такого формулювання виникло декілька концептуальних підходів до визначення змісту майбутніх навчальних курсів.

Ініціативно виступили представники релігійної освіти християнських конфесій. З 1992 року Українська Православна й Греко-Католицька Церкви за згодою обласних і міських держадміністрацій та батьківської громади й за участю обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти реалізували навчальні факультативні курси з основ християнської моралі та християнської етики в загальноосвітніх школах 10 областей. В Запорізькій та Київській областях впроваджувався факультатив “Основи православної культури”. В основі курси мали відроджені “Закон Божий” та “Християнська етику”, які